

การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ
เพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี*
DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATOR COMPETENCY
FOR GOVERNING OF SANGHA IN NONTHABURI PROVINCE

พระมหาสวัสดิ์ ฐิตวณโณ

Phramaha Sawat thitavanno

วัดบ่อ นนทบุรี

Wat Bo, Nonthaburi

Corresponding Author E-mail: sawatinkong@outlook.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับสมรรถนะการปฏิบัติงาน 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี 3. นำเสนอการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวคือ พระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี 347 รูป เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือพระสังฆาธิการนักวิชาการ และผู้มีส่วนได้เสีย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และหลักพระ 4 ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถทำนายความผันแปรได้ร้อยละ 55.3 หลักพระ 4 ทำนายได้ร้อยละ 68.2 3. การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านความรู้ พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี มีองค์ความรู้ด้านการปกครองคณะสงฆ์ปกครองคณะสงฆ์ ด้านทักษะ พระสังฆาธิการจังหวัด

*Received August 26, 2025; Revised September 8, 2025; Accepted September 24, 2025

นนทบุรี มีทักษะในการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี มีความสามารถในการปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม

คำสำคัญ: การพัฒนา; สมรรถนะ; การปฏิบัติงาน; พระสังฆาธิการ; การปกครองคณะสงฆ์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of work competency. 2. To study the factors affecting the Sangha administrative monks competency for governing of Sangha in Nonthaburi Province. 3. To propose the development of Sangha administrative monks competency for governing of Sangha in Nonthaburi Province. This research employed a mixed-methods design. For the quantitative research, the samples consisted of 347 monks in monasteries at Nonthaburi Province. Data were collected through a five-point Likert Scale questionnaire and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. For the qualitative research, key informants included monastic administrators, scholars, and stakeholders. Data were collected through in-depth interviews with 18 informants using a structured in-depth-interview script, as well as a focus group discussion with 9 participants. The data were analyzed by content descriptive interpretation.

The findings were as follow: 1. The Sangha administrative monks competency for governing of Sangha in Nonthaburi Province was at a high level, by overall. When considered by each aspect, it was also at a high level. 2. The factors affecting the Sangha administrative monks competency for governing of Sangha in Nonthaburi Province was found that human resource development and the application of the Four Bala significantly affected the development of work competency of Sangha administrative monks in governing the Sangha of Nonthaburi Province in all aspects, at the 0.01 level of significance. Human resource development was able to predict by 55.3 percent of the variance, while the Four Bala could predict 68.2 percent. 3. The development of work competency of the Sangha administrative monks in governing the Sangha of Nonthaburi Province revealed that, in terms

of knowledge, they possessed knowledge regarding Sangha administration; in terms of skills, they had the ability to govern the Sangha with order and propriety; and in terms of work performance ability, they were capable of governing the Sangha in a way that ensured discipline, orderliness, and integrity.

Keywords: Development; Competency; Worke; Sangha Administrator; Governing of Sangha

บทนำ

ปัจจุบัน พระสงฆ์และวัดทำหน้าที่เป็นตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนา โดยมีมหาเถรสมาคมและพระสังฆาธิการกำกับดูแลการบริหารคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย และประเพณีของสังคมไทย พระสังฆาธิการคือพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจการพระศาสนาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ทั้งในด้านการปกครองและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีระเบียบเรียบร้อย (สำนักงานเจ้าคณะภาค 16, 2547) คำว่า การคณะสงฆ์ หรือการพระศาสนา หมายถึง ภารกิจสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ การปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ภารกิจเหล่านี้บางส่วนกำหนดไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคม ขณะที่บางส่วนเป็นไปตามจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540)

การปกครองคณะสงฆ์มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยใช้พระธรรมวินัยเป็นหลัก พระพุทธเจ้าทรงปกครองด้วยธรรมาธิปไตย ทรงบัญญัติพระวินัย แก่ขออิภรณ และมีพระสาวกสำคัญ เช่น พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ และพระเถระทั้งหลายช่วยดำเนินงานโดยมุ่งเน้นความเป็นเอกฉันท์ตามพระธรรมวินัย ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ยังถือเป็นธรรมาธิปไตย ซึ่งต่างจากการปกครองฝ่ายโลกตรงที่ต้องยึดทั้งกฎหมายบ้านเมืองและพระธรรมวินัยควบคู่กัน จุดมุ่งหมายหลักคือการศึกษาพระธรรมวินัย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอรรถธรรมและการบรรลุธรรมขั้นสูงสุด (สุริยา รักษาเมือง, 2561)

เป้าหมายหลักของการปกครองคณะสงฆ์ คือ การสร้างความเรียบร้อยและความเข้มแข็งเพื่อธำรงพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่สังคมไทย และทำหน้าที่เป็นผู้นำทางศีลธรรมแก่ประชาชน หากการปกครองอ่อนแอ ย่อมเสี่ยงต่อการถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมใหม่ โดยเฉพาะหลังการพัฒนาประเทศตามแบบตะวันตกตลอดร้อยปีที่ผ่านมา แม้ประเทศจะก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยี แต่ความสำคัญและบทบาทของวัดกลับลดลงหลายบทบาทถูกกลืนในลักษณะลึ้มของเก่า เมาของใหม่ (พระธรรมวรเมธี (สุชิน อคฺคชิโน),

2550) หากคณะสงฆ์ไม่เข้มแข็งและพระสงฆ์ขาดสมรรถนะในการปกครองย่อมส่งผลกระทบต่อศรัทธาของประชาชนอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อมีการประพฤติที่ไม่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการปกครองคณะสงฆ์ในอนาคต

คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีได้มีการปกครองคณะสงฆ์ตามภาระกิจที่ระบุไว้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งการปกครองเป็นหนึ่งในภารกิจหลัก ในการบริหารยังเกิดปัญหาอยู่บ้าง เช่น ปัญหาด้านการปกครองที่การบริหารงานในแต่ละวัดนั้นยังไม่เด่นชัดผู้ได้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ที่สำคัญขาดผู้ชำนาญการในการติดตามผลงานของพระสงฆ์ (พระมหาจรัญ ภูริโกวิท, 2563) ทั้งนี้ ปัญหาเหล่านั้นอาจเกิดจากการขาดการที่ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างที่เราควรจะเป็น ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาในการปกครองคณะสงฆ์ในส่วนอื่น ๆ ได้

ดังนั้น พระสงฆ์จังหวัดนนทบุรีในฐานะพระสงฆ์ชั้นปกครอง จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของตน โดยสร้างกระบวนการพัฒนาสมรรถนะตามหลักพละ 4 ประกอบด้วย ปัญญาพละ กำลังปัญญา วิริยพละ กำลังความเพียร อนุวัชพละ กำลังสุจริต สังคหพละ กำลังการสงเคราะห์ (อง จตุก. 212/153/21) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ผ่านกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา (Nadler, 1980) ซึ่งจะส่งผลให้พระสงฆ์มีการมีสมรรถนะสูงสามารถใช้อำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ

จากปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า พระสงฆ์โดยเฉพาะพระสงฆ์ต้องการต้องมีความรู้ความสามารถ และสืลาจารวัตรที่งดงาม อยู่ภายใต้กรอบการปกครองของคณะสงฆ์ในทุก ระดับ เพื่อธำรงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์จังหวัดนนทบุรี โดยประยุกต์ใช้หลักพละ 4 เพื่อเสริมประสิทธิภาพการปกครองคณะสงฆ์ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์เพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน การกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดำเนินการโดยยึดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่ทำการศึกษา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,566 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 347 คน สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ได้ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรมากที่สุด

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้เลือกโดยเจาะจง ประกอบด้วย พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 6 รูป นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 2 รูปคน หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 5 คน ผู้บริหารท้องถิ่น 5 คน และผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนนทบุรี จำนวน 3 คน สำหรับสนทนากลุ่มเฉพาะ ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการเป็นอย่างดี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นเครื่องมือหลัก โดยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายจริง ผลการทดสอบพบว่า เครื่องมือมีความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.961

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือหลัก โดยได้ผ่านการตรวจสอบด้านความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีคุณภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพระสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 347 รูป และสามารถรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนได้ครบถ้วนทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนที่แจก

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ราย โดยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งทำการจดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดความและสังเคราะห์สาระสำคัญให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยอาศัยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ควบคู่กับการวิเคราะห์เชิงอนุมานโดยใช้เทคนิคการถดถอยพหุคูณ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยทำการจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นหลักที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งตีความสาระสำคัญจากข้อมูลการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่า พระสงฆ์จังหวัดนนทบุรีส่วนมาก มีอายุ 46-55 ปี จำนวน 122 รูป คิดเป็นร้อยละ 35.16 มีพรรษา ต่ำกว่า 5 พรรษา จำนวน 115 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.14 มีการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ระดับนักธรรมชั้นเอก จำนวน 181 รูป คิดเป็นร้อยละ 52.16 มีการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในระดับประโยค 1-2 - ป.ธ.3 จำนวน 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 39.77 มีการศึกษาทางโลกในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 207 รูป คิดเป็นร้อยละ 59.65 ส่วนผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม

ที่	สมรรถนะการปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความรู้	4.13	0.71	มาก
2.	ด้านทักษะ	4.01	0.69	มาก
3.	ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.10	0.78	มาก
ภาพรวม		4.08	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน

ระดับมากทุกด้าน โดยด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา การฝึกอบรม การศึกษา สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 55.3 2. ปัจจัยหลักผล 4 ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ ด้านสังคหผล กำลังการสงเคราะห์ ด้านปัญญาผล กำลังปัญญา ด้านวิริยผล กำลังความเพียร ด้านคำประกอบด้วยประโยชน์ และด้านอนวัชผล กำลังสุจริต และสามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 68.2

3. การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี พบว่า เมืองค์ประกอบ 2 ประการที่ทำให้พระสังฆาธิการมีสมรรถนะ ประกอบด้วย 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการฝึกอบรม มีการติดตามประเมินผลการฝึกอบรมพระสังฆาธิการอย่างต่อเนื่อง ด้านการศึกษา มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนา มีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการพัฒนาทักษะการปกครองคณะสงฆ์อยู่เสมอ 2. การประยุกต์ใช้หลักผล 4 ด้านปัญญาผล กำลังปัญญา มีการฝึกอบรมพระสังฆาธิการมีความสามารถในการใช้วิจารณ์ญาณคติวิเคราะห์ แยกแยะ ด้านวิริยผล กำลังความเพียร มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความอดทน ด้านอนวัชผล กำลังสุจริต มีการส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัย ด้านสังคหผล กำลังการสงเคราะห์ มีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้รู้จักช่วยเหลือเพื่อนสหธรรมิก สมรรถนะพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ด้านความรู้ พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีมีองค์ความรู้ด้านการปกครองคณะสงฆ์ปกครองคณะสงฆ์ ด้านทักษะ พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีมีทักษะในการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน พระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีมีความสามารถในการปกครองคณะสงฆ์เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่วนด้านทักษะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้สะท้อนว่า คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรีได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ด้านการปกครองคณะสงฆ์ เป็นลำดับแรก ผ่านการจัดอบรม การศึกษา และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พระสังฆาธิการ เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ มติมหาเถรสมาคม และหลักการปกครองที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุเทศธรรมสาทิส (อดิศักดิ์ อธิโต) (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัด อุทัยธานี พบว่า ปัจจัยสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำ คือ ความรู้และความสามารถในการ คิด วางแผน การจัดการความเสี่ยง การประสานงาน และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ระบุว่า ความรู้และความสามารถเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ พระสังฆาธิการสามารถปกครองคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครอง คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการพัฒนา สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา การฝึกอบรม การศึกษา สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 55.3 ทั้งนี้เนื่องจากคณะสงฆ์จังหวัด นนทบุรี ได้เน้นพัฒนาพระสังฆาธิการ โดยกำหนดให้มีกระบวนการพัฒนาพระสังฆาธิการ เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการพัฒนาทักษะ การปกครองคณะสงฆ์อยู่เสมอ เปิดโอกาสให้พระสังฆาธิการได้เผยแพร่องค์ความรู้ด้าน การปกครองคณะสงฆ์เพื่อเป็นการถ่ายทอดพัฒนาทักษะและประสบการณ์และส่งเสริม ให้พระสังฆาธิการได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครอง คณะสงฆ์ ซึ่งเป็นผลให้พระสังฆาธิการมีสมรรถนะในการปกครองคณะสงฆ์เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธิสลาภวัฒน์ (เมธาภรณ์ ฐิตโก) (2562) ได้วิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะ สงฆ์จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี เกิดจากการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งทำให้พระสังฆาธิการมีความรู้ ความเข้าใจองค์กร และพัฒนาตนเองสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้หลักผละ 4 ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ

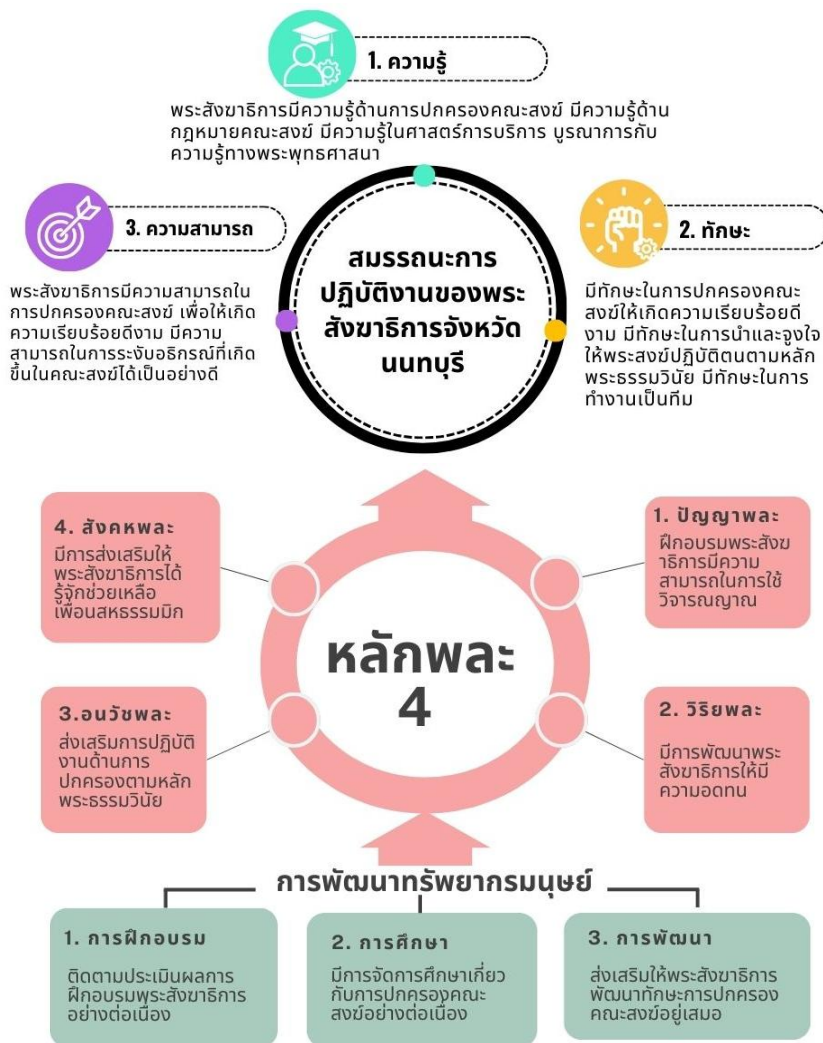
จังหวัดนนทบุรีทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับได้ดังนี้ คือ สังคหผละ ปัญญาผละ วิริยผละ ค่าประกอบด้วยประโยชน์ และอนวัชชผละ ทั้งหมดสามารถร่วมกันทำนายสมรรถนะได้ถึงร้อยละ 68.2 แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ย่อมสามารถปกครองคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอาทรธรรม (บุญธรรม อุปสนโต) (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด ได้แก่ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเจ้าอาวาสทั้ง 4 ด้าน และการนำหลักพุทธธรรมผละ 4 มาใช้ในการจัดการ ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักผละ 4 เป็นแกนกลางที่ช่วยเสริมสร้างทั้งสมรรถนะของพระสังฆาธิการและประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ปัญญาผละ ช่วยให้มีวิจารณญาณในการตัดสินใจ วิริยผละ สร้างความเพียรในการทำงาน อนวัชชผละ ทำให้การปฏิบัติงานโปร่งใสไม่บกพร่อง และสังคหผละ ทำให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผลว่า การพัฒนาการปกครองคณะสงฆ์หรือการบริหารจัดการวัด จะประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการหลักผละ 4 เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน

3. การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี พบว่า มีความโดดเด่นในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในการปฏิบัติงานโดยพระสังฆาธิการมีองค์ความรู้ด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีทักษะในการบริหารจัดการให้เกิดความเรียบร้อย และมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทรงศักดิ์ ขวัญพนโน (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการภาค 15 ทั้งสามด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และความสามารถ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายจัดทำโครงการ และการเสริมสร้างการศึกษาทั้งทางปริยัติและปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นว่า สมรรถนะของพระสังฆาธิการต้องอาศัยทั้งองค์ความรู้และการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ควบคู่กันไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระญาณกร ปุณณโก (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาองค์ความรู้ควบคู่กับการพัฒนาทักษะ บุคลิกภาพ อุปนิสัย และทัศนคติ ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นทีม

และการสร้างทัศนคติเชิงบวก ล้วนช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงานและการเผยแพร่อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้จากผลการศึกษา พร้อมทั้งจัดการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาประกอบการปรับปรุงให้องค์ความรู้มีความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ก่อนนำเสนอในรูปแบบแผนภาพสังเคราะห์องค์ความรู้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 มีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักผล 4 และสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบายถึงรายละเอียดได้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ การฝึกอบรม ติดตาม ประเมินผลการฝึกอบรมพระสังฆาธิการอย่างต่อเนื่อง การศึกษา มีการจัดการศึกษา เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนา ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการพัฒนา ทักษะการปกครองคณะสงฆ์อยู่เสมอ

2. หลักผล 4 มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้ ปัญญาผล ฝึกอบรมพระสังฆาธิการ มีความสามารถในการใช้วิจารณญาณ วิริยผล มีการพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีความ อดทน อดวิริยะ ส่งเสริมการปฏิบัติงานด้านการปกครองตามหลักพระธรรมวินัยและ สังคหผลมีการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้รู้จักช่วยเหลือเพื่อนสหธรรมิก

3. สมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี พระสังฆาธิการ มีความรู้ด้านการปกครองคณะสงฆ์ มีความรู้ด้านกฎหมายคณะสงฆ์ มีความรู้ในศาสตร์การ บริการ บูรณาการกับความรู้ทางพระพุทธศาสนา มีทักษะในการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิด ความเรียบร้อยดีงาม มีทักษะในการนำและจูงใจให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามหลักพระธรรม วินัย มีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิด ความเรียบร้อยดีงาม มีความสามารถในการระงับอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นในคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรมีนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการ ด้านการพัฒนา เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พระสังฆาธิการได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์

2. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรมีนโยบายในการพัฒนาสมรรถนะพระสังฆาธิการ โดยประยุกต์ใช้หลักผล 4 ด้านวิริยผล กำลังความเพียร เพื่อเป็นการพัฒนาพระสังฆาธิการ ให้มีความพากเพียรในการปฏิบัติงานด้านการปกครองให้ประสบความสำเร็จด้วยความ เรียบร้อยดีงาม

3. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรมีนโยบายส่งเสริมและสมรรถนะการปฏิบัติงาน ของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรี ด้านทักษะ เพื่อให้พระสังฆาธิการมีทักษะในการแก้ไข ปัญหาด้านการปกครองคณะสงฆ์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะพระสงฆ์เพื่อการปกครองคณะสงฆ์ โดยเฉพาะด้านการพัฒนา โดยสร้างกระบวนการในการพัฒนาพระสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์ ให้พระสงฆ์ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์
2. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะพระสงฆ์ด้วยการประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ด้านวิริยพละ กำลังความเพียร โดยกำหนดมาตรการและตัวชี้วัดในการพัฒนาพระสงฆ์ให้มีความพากเพียรในการปฏิบัติงานด้านการปกครองให้ประสบความสำเร็จด้วยความเรียบร้อยดีงาม เพิ่มขึ้น
3. คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี ควรส่งเสริมและสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในการปกครองคณะสงฆ์ ด้านทักษะ โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการแก้ไขปัญหาด้านการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและหาความเหมือนหรือความแตกต่างของกระบวนการพัฒนา อันจะทำให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปกครองคณะสงฆ์ในระดับประเทศ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยศาสตร์ของพระสงฆ์ โดยเฉพาะการบูรณาการหลักธรรม เช่น พละ 4 สังคหวัตถุ 4 กับการปฏิบัติงานด้านการปกครอง เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของกรอบแนวคิด
3. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ออกแบบกระบวนการฝึกอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะให้กับพระสงฆ์ และติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสงฆ์ว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ และคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระครูวิสุทธิสีกาวิวัฒน์ (เมธาวิวัฒน์ ฐิติโก). (2562). *การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูอาทรธรรม (บุญธรรม อุปสนโต). (2564). *การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุเทศธรรมสาทิส (อดิศักดิ์ อชิโต). (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดอุทัยธานี* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระญาณกร ปุณณโก. (2561). *การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 2* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวรเมธี (สุชิน อคคชโน). (2550). *การพัฒนาวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหาจรัญ ฐิริโกวิท. (2563). แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดนนทบุรีเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 16(1), 104-117.
- พระมหาทรงศักดิ์ ขยวฑฒโน. (2562). *การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะภาค 16. (2547). *คู่มือปฏิบัติงานคณะสงฆ์*. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเจ้าคณะภาค 16.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2567). *ข้อมูลพื้นฐานพระพุทธศาสนา ปี 2567*. นครปฐม: กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานเลขาธิการกรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุริยา รักษาเมือง. (2561). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- Nadler, L. (1980). *Corporate Human Resources Development*. New York: American Society for Training and Development.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.